

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

DUŠA RACE

Pomenotvorni vidiki leksike s področja spleta

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

DUŠA RACE

Pomenotvorni vidiki leksike s področja spleta

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Andreja Žele

Univerzitetni študijski program prve
stopnje: Slovenistika

Ljubljana, 2013

Izvelek

Pomenotvorni vidiki leksike s področja spleta

Diplomska naloga obravnava leksiko s področja spleta, ki nastaja zaradi pojava nove predmetnosti/pojavnosti. Večinoma je izrazje prevzeto iz angleščine, v okviru lastnega jezika je – poleg tvorbe novih leksemov specifično za to področje – produktivno pomenotvorje, ki s širjenjem in z oženjem pomena/pomenja ustaljenih leksemov (z dodajanjem pomena in njihovo specializacijo) tvori nove leksikalizirane pomene za do sedaj neaktualizirane denotate, kar najpogosteje poteka preko pomenskega prenosa (v smislu metaforizacije in metonimizacije). Aktualna sta tudi procesa terminologizacije in determinologizacije, kar kaže na to, da se leksika s področja spleta množično uporablja (v smislu rabe strokovnega izrazja izven stroke in posploševanja) in tudi nastaja z ozirom na množičnega uporabnika (v smislu prehoda splošnega izraza v strokovno področje).

Ključne besede: splet, opomenjanje, metaforizacija/metonimizacija, (de)terminologizacija, prevzemanje.

Abstract

Aspects of the semantic extension of the lexis used on the web

The thesis discusses the lexis that is used on the web and that is generated through the emergence of new objectivity and occurrence. In the majority of cases, the terminology is borrowed from English, in the framework of the mother tongue it is – in addition to the formation of new lexemes specific to this particular field – productive semantic extension, which creates new lexicalized meanings for the so far unactualised denotata through the semantic expansion and reduction of the meaning or meanings of established lexemes (by adding new meaning and through their specialization). This most often occurs through the transfer of the meaning (in the sense of metaphorization and metonymization). Also current are the processes of terminologization and determinologization, which suggests that the lexis from the internet is widely used (in the sense of using technical terms outside of the specialized field as well as generalizations) and is also generated with respect to the mass user (in the sense of transferring a general term into a specialized field).

Key words: web, semantification, metaphorization/metonymization, (de)terminologization, borrowing.

Kazalo

1. Uvod.....	4
2. Področje spleta	5
3. Računalniška in leksika s področja spleta v splošnih slovarjih	6
3.1 <i>Slovar slovenskega knjižnega jezika</i>	6
3.2 <i>Slovar slovenskega pravopisa</i>	6
3.3 <i>Novejša slovenska leksika</i>	7
3.4 <i>Slovar novejšega besedja slovenskega jezika</i>	7
4. Poimenovalne možnosti v jeziku	10
5. Možnosti lastnega jezika	12
5.1 Pomenotvorje.....	12
5.2 Terminologizacija, determinologizacija	14
5.3 Širjenje in ožjenje pomena.....	16
5.3.1 Pomensko širjenje in ožjenje s pomenskim prenosom.....	16
5.3.2 Nove besedne zveze	19
6. Vpliv tujih jezikov	21
6.1 Izraženo prevzemanje	21
6.2 Zakrito prevzemanje	22
6.3 Dvojnice.....	23
6.4 Prevzemanje vzorca tvorbe.....	23
7. Povzetek.....	25
8. Viri in literatura.....	27
9. Priloga: nabor leksike za analizo	29
9.1 Leksemi iz <i>Slovarja novejšega besedja slovenskega jezika</i>	29
9.2 Leksemi, ki niso uvrščeni v <i>Slovar novejšega besedja slovenskega jezika</i>	34

1. Uvod

Namen diplomske naloge je prikazati razvoj in pomenotvorne vidike novejšje leksike s področja spleta v povezavi z jezikovno rabo, ki je izpričana v korpusu slovenskega jezika Gigafida.

Gradivo za obdelavo leksike je zbrano neposredno s spleta, kar pomeni, da se je moj seznam dopolnjeval ob vsakodnevem brskanju po spletu. Dopolnila sem ga z nekaterimi leksemi, ki so bili uvrščeni v *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*, in leksemi, izpričanimi s strani računalniških strokovnjakov. Pomenske definicije obravnavanega besedja povzeman po *iSlovarju*, terminološkem slovarju informatike, ki je dostopen na spletu.

Področje spleta obravnavam v diplomski nalogi kot del računalniške znanstvene vede, čeprav ostaja splet kot strokovno področje odprto vprašanje. Za tako obravnavo sem se odločila zaradi sorodnosti teh dveh področij, čeprav kaže, da računalniška znanstvena veda spleta ni sprejela pod svoje okrilje, o čemer priča že njena definicija (znanstvena veda, ki se ukvarja z delovanjem računalnika in njegove uporabe, kar vključuje strojno in programsko opremo) in odtujevanje od ostalih področij, ki so povezana z računalniki.

Splet je področje, ki se izredno hitro razvija, kar povzroča skoraj dnevno nastajanje novih izrazov. Ti izrazi prihajajo v slovenščino predvsem iz angleščine, od stopnje jezikovne zavesti govorcev je odvisno, katera poimenovalna možnost se bo v strokovni in splošni javnosti uresničila.

2. Področje spleta

Splet, natančneje svetovni splet (angleška kratica WWW), je hipertekstni sistem, ki deluje na medmrežju (internetu) in je njegova najbolj razširjena in zato najpomembnejša storitev. Omogoča izmenjavo večpredstavnostnih informacij, ki obsegajo besedila, slike, zvok, videoposnetke in datoteke različnih programov. Razvijal se je od začetka 90. let, najprej so ga sprejeli raziskovalci in študentje, ki so uporabljali medmrežje, kasneje pa je začel splet postajati zanimiv tudi za večstransko in množično uporabo in do danes postal nepogrešljiv element postindustrijske družbe (Drobnič in Pahor 2002, 173–179).

Povečale so se zahteve po računalniški pismenosti in poznavanju digitalnega sveta, kar se odraža tudi v porastu računalniških terminoloških slovarjev in terminoloških slovarjev informatike, priročnikov in enciklopedijah, v Sloveniji npr. *Leksikon računalništva in informatike*, ki je izšel leta 2002.¹

Danes splet uporabljajo skoraj vsi, po raziskavah projekta RIS (Raba interneta v Sloveniji) 70 % Slovencev med 10. in 74. letom. Uporabniki so strokovnjaki s področja računalništva – kar se kaže v terminologiji in računalniškem žargonu za postavljanje in oblikovanje spletnih strani, spletišč, spletnih baz, aplikacij itd. – in ostali strokovnjaki, izobraženci, neizobraženci, starejši ljudje, mladostniki, otroci, kar odseva leksika, ki je prešla iz terminološke v splošno rabo. Množična uporaba spleta je privedla do te točke, da marsikateri izrazi nastajajo prav z ozirom na številčnega uporabnika.

Nekateri trdijo, da se bo splet še dodatno razvil do te mere, da bo postal glavni uporabniški vmesnik za dostop do vseh storitev medmrežja, s čimer bi medmrežje in splet postali sopomenki oz. dvojnici (Drobnič in Pahor 2002, 173).

---

¹ Nekateri ostali še: Jakopin idr.: *Računalniški slovarček – angleško-slovenski, slovensko-angleški*. Ljubljana: CZ, 1985; Brodnik idr.: *Enciklopedija – Računalništvo*. Ljubljana: CZ, 1991; Simčič: *Slovarček računalniških komunikacij*. Ljubljana: Inštitut za komunikacije in informatiko, 1993; Kraynak: *Računalniški slovar*. Ljubljana: MK, 1994; Kent: *Računalniški priročnik za laike za internet*. Ljubljana: Desk, 1997; Zorman: *Računalnik za vsak dom*. Ljubljana: Prešernova družba, 1997; Turk: *Pojmovnik uporabniške informatike*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 2002.

3. Računalniška in leksika s področja spleta v splošnih slovarjih

3.1 *Slovar slovenskega knjižnega jezika*

Obravnavano področje spleta se vključuje v računalniško znanstveno vedo. V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (v nadaljevanju *SSKJ*) kvalifikatorja za računalništvo ni, večji del računalniških izrazov stoji pod kvalifikatorjem za elektrotehniko. Taka gesla so *hardver*, *output*, *pomnilnik*, *softver*, *urejevalnik*, *virus* itd. Leksika s področja spleta v *SSKJ* še ni vključena, tako da gesel, kot so *internet*, *splet* in *e-pošta* v njem ne najdemo ali nimajo dodanega (novega) pomena.

3.2 *Slovar slovenskega pravopisa*

V primerjavi s *SSKJ* je *Slovar slovenskega pravopisa* (v nadaljevanju *SSP*) uvedel novo področje – računalništvo, in sicer s kvalifikatorjema rač. (računalniško) in rač. žarg. (računalniško žargonsko) ter ima več gesel s področja računalništva (npr. *resetirati*, *internet*, *elektronska pošta*).

SSP in *SSKJ* vsebujeta dvojnice (trojnice ...), nekatere v *SSP* že izginejo in/ali se namesto njih pojavijo nove.

<i>SSKJ</i>	<i>SSP</i>
bralnik –a m elektr. del elektronskega računalnika za branje informacij na preluknjanih karticah ali trakovih	brálnik -a m (â) rač.
čitalnik –a m elektr. del elektronskega računalnika za branje informacij na preluknjanih karticah ali trakovih	čitálnik -a m (â) rač. <i>bralnik</i>
čitalec –lca m <i>bralec</i> : pogovor pisatelja s čitalci / čitalec števecv <i>uslužbenec</i> , ki je zaposlen s čitanjem števcev ♦ elektr. del elektronskega računalnika /.../	skéner -ja m s -em (é; ê) rač. <i>bralnik</i>

Tabela: Primerjava trojnic v *SSKJ* in *SSP*.

Pri določenih iztočnicah so v *SSP* dodani novi pomeni, ki jih *SSKJ* nima (npr. pri leksemih *splet*, *strežnik*, *iskalnik*). S tem *SSP* v splošne slovarje uvaja prve lekseme s področja spleta, vendar imajo (prav tako tudi ostala računalniška leksika) na veliko mestih nejasne razlage. Taka je pri geslih medmrežje in splet, kjer razlaga v pokončnem oklepaju usmeri na iztočnico

internet. Nataša Logar izpostavi še nekatere druge slabosti *SSP*, kot so: nejasna merila za uvrščanje leksike v slovar, različno uvrščanje razlage in zgledov, predvsem pa izpustitev vrste leksemov z obravnavanega področja, ki v Fidi+ izkazujejo pogosto rabo (2003, 137).

3.3 *Novejša slovenska leksika*

Leta 2009 je izšla znanstvena monografija oz. leksikološki seznam *Novejša slovenska leksika (v povezavi s spletnimi jezikovnimi viri)* (v nadaljevanju *NSL*) z leksiko, ki dopolnjuje *SSKJ*. Vsebovani leksemi nimajo razlag in oznak, temeljni vir je bil spletni korpus *Nova beseda*. V *NSL* najdemo veliko leksemov (enobesednih in besednozveznih) s področja spleta, s katerimi *NSL* predstavlja most med *SSKJ* in *SSP* na eni strani in *Slovarjem novejšega besedja slovenskega jezika* (v nadaljevanju *SNB*) na drugi strani.

3.4 *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*

SNB prinaša preko 400 računalniških (enobesednih ali večbesednih ali kratičnih) iztočnic in podiztočnic, od tega jih je približno polovica s področja spleta.² Prav tako v njem najdemo veliko dvojnic, celo trojnic (ali več), npr. *čvekalnica*, *klepetalnica*, *IRC*, in v rabi izpričanih besedotvornih skupin; *internet*, *internetizacija*, *internetizirati*, *internetni*, *internetnik*, *internetovec*, *internetski*. Zanimiv dodatek je etimološka osvetlitev leksemov, tako npr. pri iztočnici *afna* zvemo, da je nastala po zgledu iz nemškega *Klammeraffe* v prvotnem pomenu 'opica obešalka'.

Določena obravnavana leksika s področja spleta je v slovarju označena s terminološkima kvalifikatorjema, ki (po *SNB*) obveščata, s katerega strokovnega področja je prišla beseda v splošno rabo, to sta rač. (računalništvo) in ekonom. (ekonomija). Obravnavane besede, označene s kvalifikatorjema rač.: *administrator*, *administriranje*, *administrirati*, *domača stran*, *ikona*, *intranet*, *iskalnik*, *skript* in ekonom.: *indeksacija*. Leksemi s spleta so označeni tudi s socialnozvrstnimi kvalifikatorji, in sicer s pog. (pogovorno) – ki je širše razumljen kot v *SSKJ*, saj označuje besedo, pomen ali zvezo, značilno za govorjeni jezik, v zapisih pa uporabljeno zlasti v nestrokovnih revijah, označuje pa lekseme *forvardirati*, *hekanje*, *link*, *logirati se*, *net*, *netart* in *pikakom* – ter rač. žarg. pri leksemu *čvekalnica*, ki je uvrščen med strokovno pogovorno leksiko, ki ni znana širšemu krogu, temveč povsem poznavalcem področja. Ostala

---

² Številke so približna ocena, rezultat hitrega preštevanja pri pregledovanju iztočnic.

obravnavana leksika (navedena v prilogi) nima kvalifikatorjev, saj sestavlja nabor splošne leksike. Premisliti bi bilo treba tudi o smiselnosti uvedbe kvalifikatorja spletno za označevanje tovrstne leksike, saj se veliko procesov, dejanj in možnosti seli na splet in kot taka soobstajajo v virtualni realnosti.

Pomenske razlage v *SNB* sledijo zgledu *SSKJ* – so nestavčne, večinoma pomenskosestavinske, v okviru besednih družin sklicevalne (torej se opirajo na razlage ključnih besed), redko sinonimne. Razlagi sledi navedba obstoječih sinonimov. V uvodu lahko preberemo, da slovar postavlja v ospredje načelo rabe, kar se vidi v navajanju prevzetega besedja, saj na prvem mestu obravnava v rabi pogostejšo različico, ki je lahko citatna, polcitatna, sistemsko prilagojena prevzeta beseda ali slovenska ustreznica, če obstaja in je izpričana v rabi. V slovarju bi glede na rabo (v oklepajih so navedeni zadetki v Gigifidi) lahko bilo dodanih nekaj slovenskih ustreznic,³ npr.: pri iztočnici *afna* še sinonimni *pri* (10+), pri *forumu* še *elektronska oglasna deska* (71), pri *podcastu* še *poddaja* (38), pri *portalu* še *spletne dveri* (175), pri *skriptu* še *ukazna datoteka* (16) in pri *peer to peer* še *vsak z vsakim* (10+) – tako kot je to storjeno pri iztočnici *blog*, kjer je naveden sinonim *spletni dnevnik*.

Pomenske razlage so razumljive, saj niso slepo prepisane iz terminoloških slovarjev, ampak prilagojene tudi neračunalničarjem, kar je skladno z namenom slovarja.

Internet je v *SNB* obravnavan kot leksem z dvema pomenoma, prvi pomen je (sicer poenostavljen) skladen s terminološko razlago *interneta*, drugi pomen pa enači *internet* in *splet*, kar dokazuje tudi enaka razlaga pomena pri iztočnici *splet* ter navedba sinonimov *internet*, *medmrežje* in *medomrežje*.

Določeni vsebovani leksemi bi potrebovali dopolnilo pri pomenski razlagi; npr. (1) pri iztočnici *gostovanje* 'uporaba mobilnega telefona zunaj področja dosega domačega operaterja' manjka še razlaga pomena s področja spleta: 'objava spletnih strani na spletnem strežniku nekoga drugega'; (2) iztočnica *časovnica* bi poleg razlage 'računalniško okno za obdelavo videa' potrebovala še 'ponazoritev poteka dogodkov v obliki časovnega zaporedja', tako *časovnico* poznamo na socialnem omrežju. Iztočnica *indeksacija* je označena s kvalifikatorjem ekon. in ustrezno temu področju razložena. Dodana bi lahko bila besedna

---

³ Kaj bi še sodilo v slovar presojam glede na izjavo Marka Snoja, sourednika *SNB*, v intervjuju za RTV SLO, da so se pri uvrščanju leksemov v slovar držali usmeritve, da se mora beseda v besedilnem korpusu pojavljati najmanj desetkrat. Priznava, da so v slovarju izjeme, ki so različno argumentirane.

zveza *indeksirati spletno stran* in razlaga 'narediti spletno stran tako, da jo spletni iskalnik razvrsti v svoje rezultate iskanja'.

S *SNB* so prvič obsežneje uslovarjeni leksemi s področja spleta, glede na pogosto rabo (številke v oklepaju pomenijo zadetke v spletnem korpusu Gigafida, raba je izpričana tudi v zadetkih v spletnem iskalniku Google) bi slovar seveda lahko vključeval še marsikatero iztočnico, npr.: *e-poslovanje* (3953), *wi-fi* (2985+), *e-knjiga* (1092), *e-bančništvo* (532), *domena* (522+), *torrent* (509), *oddaljeni dostop* (497), *profil* (250+), *izvoz podatkov* (136), *osvežiti (stran)* (46+), *(nakupovalna/spletna) košarica* (14+), *osvežiti (stran)* (13+), *zaznamek* (11), *gostovanje v oblaku* (1) itd.

4. Poimenovalne možnosti v jeziku

Pojem poimenovalnosti vsebuje vprašanje, kako se dana predmetnost, natančneje predstava o njej, v jeziku poimenuje, izhajamo torej iz predmetnosti/pojmovnosti, v slovarju pa iščemo njej ustrezne poimenovalne možnosti oz. tvorimo nove. Vidik je onomaziološki. (Vidovič Muha 2000, 21). Pri poimenovanju pomenotvorne potrebe aktivirajo primerne besedotvorne postopke, ti pa razširjajo poimenovalne in tudi pomenotvorne možnosti.

Poimenovalne možnosti Ada Vidovič Muha deli na notranjejezikovne in zunajjezikovne. Notranjejezikovni vidik izhaja iz tipologije denotata, ki se oblikuje na podlagi človekovega dojetja sveta in predstavlja pojmovni svet slovarja. Denotat torej narekuje ustrezno tipološko izbiro poimenovalnih možnosti. Zunajjezikovni vidik je vezan na jezikovno kulturo, ki vključuje razmerje domače – prevzeto in t. i. drugotni poimenovalni možnosti (gre predvsem za gospodarnost izraza), ti sta univerbizacija (poenobesedenje), tvorjenje enobesednega iz večbesednega izraza, in kratična poimenovanja – kratice in simboli. (Vidovič Muha 2007, 399.)

Glede na izvor leksika nastaja v sistemu lastnega jezika ali drugega jezika. Tipologija je povzeta po členitvi A. Vidovič Muhe, dodala sem primere s področja spleta (2007, 404–406):

I. Iz lastnega jezika:

1) netvorjenost:

npr. *klepet, meni, stol*;

2) tvorjenost:

a) stalne besedne zveze:

npr. *spletna stran, pogovorno okno, elektronski poštni predal*;

b) besedotvorje:

- iz skladske podstave (v nadaljevanju Spo), npr. *piškotek, brskanje, čvekalnica* (izpeljava); *podstran, poguglati, preposlati* (sestavljanje); *fotogalerija, internetomanija, videopirat* (zlaganje);

- iz govorne podstave (sklapanje), npr. *pikakom*;

- kratičnost (sistemsko nepredvidljiv besedotvorni postopek), npr. *ISDN, IP, HTML*;

c) pomenotvorje:

- pomenska vsebovanost, npr. *prenos, dostop, iskanje*;

- paradigemski vidik (asociativnost) – metaforičen prenos, npr. *pirat, piškotek, zavihek, afna, domov*;

- sintagmatski vidik (povezovalnost):

metonimični prenos, npr. *prenos, klepet, profil*;

sinekdohični prenos.

II. Iz drugega jezika:

1) zakrito prevzemanje – kalkiranje:

a) denotatni kalki

izvorno pojmi s spleta (ko še ni bilo denotata v slovenskem jeziku);

b) pomenski kalki

- iz globalnega jezika – globalizmi, npr. *gostovanje, seme, rudarjenje, ribarjenje, uporabniško ime*;

- iz klasičnih jezikov – internacionalizmi, npr. *ikona* (iz gr. *eikōn*), *optimirati* (iz lat. *optimus*);

2) izraženo prevzemanje

a) citatnost, npr. *online, podcast, torrent, peer to peer*;

b) polcitatnost, npr. *chatati, surfati, googlati*;

c) sistemska prevzetost, npr. *viki, kuki, tvitati*.

5. Možnosti lastnega jezika

5.1 Pomenotvorje

Za razvoj živega jezika in njegovo funkcionalnost je pomembna leksikalizacija nove predmetnosti/pojavnosti (z novimi izrazi ali izrazi, ki so že del splošne zavesti). V ta namen služita besedotvorje, ki poteka po sistemskih (izpeljava, zlaganje, sestavljanje) ali nesistemskih postopkih (sklapanje, kratičnost in univerbizacija), v središču je torej izrazna raven, in pomenotvorje, ki je »po predvidljivem postopku sprememba sintagmatskih in/ali paradigmatskih lastnosti pomena leksema« (Vidovič Muha 2007, 405).

Značilnosti pomenotvornih postopkov povzemam po *Slovenskem leksikalnem pomenoslovju* avtorice Ade Vidovič Muhe z dodanimi primeri iz leksike s področja spleta.

Pomenska vsebovanost je tip večpomenskosti, za katerega je značilno, da je neprvi, motivirani pomen vsebovan v izhodiščnem pomenu, tako da se vzpostavi razmerje nad- oz. podpomenskosti. Takih razmerij je znotraj leksema lahko več, podpomeni pa med seboj oblikujejo vzporedno podpomenskost. Podpomen ohranja celotno pomensko-sestavinsko zgradbo nadrejenega pomena, v RPS⁴ pa se opomeni vsebinska lastnost, ki je relevantna za podpomen (2000, 122).

Primer: *povezava* ('zveza med označenimi sestavinami na spletu, ki je možna v istem dokumentu ali v drug spletni dokument').

Pomenska struktura:

pomen 1: UPS: zveze RPS med posameznimi stvarmi/pojmi;

pomen 2: UPS = pomen 1 (povezava) RPS: označena, med spletnimi dokumenti ali njegovimi deli.

V okviru pomenskega prenosa (ko med prvotnim in drugotnim pomenom ni mogoče vzpostaviti razmerja pomenske vsebovanosti) sta pogosta metaforični in metonimični prenos, slednji vključuje še sinekdoho.

---

⁴ Slovarski pomen je urejen s podrednim razmerjem pomenskih sestavin, in sicer s skladenjsko vodilno uvrščevalno pomensko sestavino (UPS) in razločevalnimi pomenskimi sestavinami (RPS) kot skladenjsko odvisnimi. UPS je do določene mere predvidljiva pomenska sestavina, načeloma gre za uvrstitev razlaganega leksema v neposredno višje in s tem pomensko ekstenzivnejše pojmovno polje. Pri RPS pa gre za prepoznavno določanje pomenov leksema, ki sodi v pojmovno polje iste UPS (Vidovič Muha 2010, 53–56).

Pri sinekdohi gre za menjavo dela s celoto – UPS je določena glede na eno samo RPS, ki se kot nov pomen, po menjavi dela s celoto, osamosvoji. Sinekdoha tako ohranja število in vrsto pomenskih sestavin, spremeni se le hierarhija njihovih vlog (2000, 133).

Sinekdoho in metonimijo povezuje predvidljivost motiviranega pomena na ravni pomenskosestavinske dinamike; pri metonimiji v pomen vstopa nova UPS, ostale pomenske sestavine pa se ohranijo na ravni RPS (2000, 136).

Primeri: *klepet* ('storitev interneta, ki omogoča uporabnikom skupinsko pošiljanje in sprejemanje besedilnih sporočil v internetni klepetalnici').

Pomenska struktura:

pomen 1: UPS: komunikacija RPS: med uporabniki interneta; npr. spletni klepet;

pomen 2: UPS: storitev RPS = pomen 1: za komunikacijo med uporabniki interneta; npr. izklopi klepet.⁵

Profil ('identiteta z izbranimi podatki, s katero se posameznik izkazuje na socialnem omrežju').

Pomenska struktura:

pomen 1: UPS: lastnosti, značilnosti RPS: bistvene; npr. umetniški profil pisatelja;

pomen 2: UPS: (spletna) identiteta RPS = pomen 1: z bistvenimi lastnosti uporabnika; npr. profil na socialnem omrežju.

Prenos ('podatki, ki se prenesejo z določenega mesta na spletu').

Pomenska struktura:

pomen 1: UPS: dejanje RPS: da prenašamo; npr. prenos podatkov;

pomen 2: UPS: kar (datoteka) RPS = pomen 1: se je preneslo; npr. pogledj vse prenose.

Leksikalizirana metafora ima vlogo zapolnitve katahreze, kar dosledno velja za terminološko metaforo. Gre za vnašanje novih pomenskih sestavin na podlagi medsebojnega vplivanja dveh denotatov, znotraj metaforičnega pomena se pojavi nova UPS, ki z določenimi lastnostmi, funkcijami asociira oz. se povezuje z motivirajočim denotatom.

Primer: *košarica* ('seznam izbranih artiklov, namenjenih za nakup preko spletne trgovine').

---

⁵ Namesto leksema klepet (v pomenu aplikacije) se bolj uveljavljajo leksemi chat, klepetalnica in rač. žarg. čakalnica.

Pomenska struktura:

pomen 1: UPS: (manjša) košara RPS: za prenašanje ali hranjenje; npr. nakupovalna košarica;
metaforičen pomen: UPS: seznam RPS: artiklov za nakup na spletu;

Gre za pomenski prenos po funkciji – v (nakupovalno) košarico damo predmete (ki jih želimo kupiti).

5.2 Terminologizacija, determinologizacija

V okviru lastnega jezikovnega sistema so lahko poimenovanja prvotnega (osnovnega) ali drugotnega pomena. Nov izraz, ki je tvorjen za specifično področje, ima prvoten, na to področje omejen pomen. V okviru drugotnega pomena gre za razširjanje referenčnega sveta – večpomenskost, ta poteka s pomenskim prenosom ali gre za pomensko vsebovanost (Logar v Oter 2001, 13).

Področje spleta je prineslo veliko nove stvarnosti, s katero se je pojavila potreba po poimenovanju. Novi denotati so morali dobiti svoj izraz (formalno zgradbo), ki je bil lahko nov ali pa je že obstoječi izraz širil svoj/e pomen/pomenje.

Izrazi, ki so se tvorili na novo, so npr. *internet*, ki je kmalu dobil še slovenski na novo tvorjeni ustreznicici *medmrežje* in *medomrežje*, ter *brskalnik*, *blog*, *hekati* itd.⁶

Veliko izrazov je prehajalo na področje spleta iz splošne leksike s procesom terminologizacije. Natančneje je to proces poimenovanja »posebnega, manj znanega z izrazom, ki je vsaj v svojem osnovnem pomenu del splošne zavesti« (Vidovič Muha 2000, 116). Taki terminologizirani leksemi so: *splet*, *omrežje*, (*elektronski*) *naslov*, (*spletna*) *stran*, (*spletni*) *kazalec*, (*uporabniški*) *račun*, *povezava* itd. Splošnim leksemom se je s terminologizacijo pomen zoožil, tako splet ni več le nekaj, kar je spleteno/povezano, temveč je spleteno/povezano konkretno v informacijskem sistemu. Omeniti je potrebno tudi, da se termini lahko pojavijo v različnih strokah, pri njih govorimo o t. i. širši terminologizaciji.⁷ Primeri, kjer se je determinologizirani leksem z drugega področja

---

⁶ Novi izrazi so mišljeni s stališča slovenskega jezika. Npr.: Izraz *hekati* ima v slovenščini prvotni (in do sedaj edini) pomen vezan na področje računalništva, s stališča angleškega jezika bi to bilo razširjanje pomena leksema *heck* s prvotnim pomenom 'razsekati'.

⁷ Načelo enopomenskosti termina velja za področje ene stroke; predvsem pri terminih, ki so nastali (po pomenskem prenosu) iz neterminoloških osnovnih pomenov, se dogaja, da se pojavljajo v različnih, celo nesorodnih strokah, pri čemer je potrebno poudariti, da je pojavljanje termina v različnih strokah lahko vezano

terminologiziral v računalniški (spletni) stroki, so: (1) *ikona*, ki s področja religije (v pomenu 'nabožna, sveta podoba') prehaja na področje računalništva s pomenom 'simbolne sličice na zaslonu'; (2) *skript*, ki se s filmske stroke ('snemalna, režijska knjiga') terminologizira v (spletni) *skript* ('zaporedje ukazov') in (3) *indeksacija*, kjer se pomen iz ekonomije 'ureditev vrednostnih razmerij, izraženih z indeksi' za odtenek preoblikuje pri indeksaciji spletnih strani.

Poleg terminologizacije je opazen tudi nasproten proces determinologizacije – »denotat je tisti, ki izstopa iz pojmovnega sveta posamezne znanosti in postaja vsesplošen, [...] v svet splošne (neterminološke) leksike se seveda poleg vsebine seli tudi njen izraz.« (Vidovič Muha 2000, 116.) Determinologizacija se deli na delno, kjer ostanejo glavne pomenske sestavine termina prepoznavne, čeprav se pomen lahko posploši, rahlo premakne, in popolno determinologizacijo, ki gre korak naprej, saj na podlagi pomenskega prenosa nastane nov pomen (Žagar 2007, 600).

Izgubo natančnega (terminološkega) pomena lahko opazimo pri determinologiziranem leksemu *internet*, ki se v splošnih besedilih uporablja v pomenu 'svetovnega spleta', kot termin pa označuje 'informacijski sistem, ki omogoča telekomunikacijske storitve, med katere spada svetovni splet'. Tak pomenski premik nastane zaradi povečanega števila uporabnikov jezika, ohranitev teh leksemov v splošnem delu leksike pa je odvisna od njihove vpetosti v družbeno dogajanje. Glede na množično uporabo spleta domnevam, da bo take leksike vedno več, s tem pa se tudi izgublja občutek o njeni terminološkosti in strokovnosti področja samega, zato jo je (vsaj velik del te leksike) smiselno uvrstiti pod poltermine, kamor spadajo leksemi, ki še niso pomensko osamosvojeni in leksemi, ki se zaradi širokopomenskosti uporabljajo v več strokah ali tudi v nestrokovnih splošnih besedilih (Žele 2010, 134).

---

tudi na poimenovanja podvrst različnih denotatov (Vidovič Muha 2000, 117), kar je razvidno v terminoloških besednih zvezah s samostalniškim metaforičnim jedrom, npr. teh. *armaturna plošča* ali rač. *nadzorna plošča*.

5. 3 Širjenje in oženje pomena

Širjenje in oženje pomena/pomenja že ustaljenih leksemov vključuje semaziološki vidik, ki v izrazu prepozna še neaktualizirane vsebinske lastnosti in jih po metonimični ali metaforični poti oblikuje v nove pomene ali nekdanje aktualne vsebinske lastnosti zaradi nerabe ukinja (Žele 2004, 135). Tak primer je leksem *pasica*, ki se v pomenih (predstavljenih v *SSKJ*) '1. star. pas, trak // šal; 2. knjiž. svilen trak, vezen z zlatom in srebrom, ki ga nosijo oficirji pri svečanostih', ne uporablja več, temveč prevladuje raba na področju spleta in oglaševanja s pomenom 'polje na internetni strani, izstopajočega videza, za pomembna obvestila, oglase'. Leksem *pasica* je torej izgubil pomenskoizhodiščni pomen in z metaforizacijo (prenos po obliki – oblika traku in lastnost okrašenosti) pridobil pomenskopremaknjen pomen.

Pri nekaterih leksemih, nastalih preko pomenskega prenosa iz nabora splošne leksike, je opaziti močno zastopano rabo na področju spleta, ki lahko pomenskoizhodiščni pomen celo ukinja ali je le-ta manj zastopan ali sta oba pomena v rabi enakovredna. Leksemi, kjer prevladuje spletni pomen, so *afna* ('opica' – 'znak, ki v elektronskem naslovu ločuje prejemnika od imena domene'), *iskalnik* ('priprava za iskanje, ugotavljanje' – 'spletna aplikacija, ki poišče ustrezne spletne strani'), *forum* ('1. voljeno ali imenovano telo; 2. javno mesto, kjer se razpravlja, odloča' – 'spletno mesto za izmenjavo mnenj ali objavo prispevkov o vsebinsko izbrani tematiki'), močna raba, tako v osnovnem kot spletnem pomenu, se kaže v primerih *piškotek* ('majhen piškot' – 'podatek, ki ga na pobudo spletnega programa v uporabnikovem računalniku spletni brskalnik spravi za kasnejšo rabo'), *pirat* ('morski razbojnik, ropar' – 'kdor si nezakonito prisvaja, razmnožuje izdelek elektronskega medija'), *priponka* ('sponka' – 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu'), *zadetek* ('1. kar se zadene v igrah na srečo; 2. športni zadetek' – 'uspešen obisk spletne strani'), *mapa* ('1. predmet za shranjevanje listov, dokumentov; 2. stran neba ipd.' – 'dokument HTML'), *domena* ('področje ustvarjanja, delovanja' – 'oznaka, ki določa uporabnika in omogoča uporabo spletne strani, elektronske pošte') itd.

5. 3. 1 Pomensko širjenje in oženje s pomenskim prenosom

Pri sinekdohi in metonimiji prihaja za razliko od metafore le do preurejanja pomenskih sestavin med motivirajočim in motiviranim pomenom, pri metonimiji do delnega vnosa novih pomenskih sestavin, metafora pa lahko izstopa iz okvirov pomenskih sestavin (Vidovič Muha 2000, 149). Pri leksiki s področja spleta primera za sinekdoho v svojem

gradivu nisem našla, metonimija je redka (primera sta navedena pri poglavju Pomenotvorje). Več je primerov za metaforo, ki se ločijo glede na povezovalne pomenske sestavine (med motivirajočim in motiviranim pomenom).

Največkrat je pomenski prenos vezan na funkcijo, taki primeri so:

- *forum* (funkcija mesta, kjer se razpravlja):

motivirajoči pomen: 'javno mesto, kjer se o čem razpravlja, odloča';

motivirani pomen: 'spletno mesto za izmenjavo mnenj ali objavo prispevkov o vsebinsko izbrani tematiki';

- *osvežiti* (obnoviti, da dobimo boljši prikaz):

motivirajoča pomena: 1.' povzročiti, da postane kaj bolj sveže, čisto'; 2. 'povzročiti, da postane kaj spet navzoče v zavesti';

motivirani pomen: 'obnoviti prikaz podatkov na zaslonu' (navadno stran osvežimo, ko je kaj narobe s prikazom);

- *gostovanje* (delati, biti na prostoru nekoga drugega):

motivirajoči pomen (glagola gostovati): 'biti nastanjen v tujih, najetih prostorih';

motivirani pomen: 'objava spletnih strani na spletnem strežniku nekoga drugega';

- *orodje* (v funkciji sredstva za delo):

motivirajoči pomen: 'predmet, navadno preprostejši, ki se uporablja pri fizičnem delu';

motivirani pomen: 'funkcija, ki uporabniku omogoča izvajanje zelenega dejanja';

- *portal* (funkcija vhoda, izhoda):

motivirajoči pomen: 'arhitektonsko poudarjen vhod v stavbo';

motivirani pomen: 'spletišče, urejeno kot izhodišče za iskanje informacij';

- *kazalec* (funkcija kazanja):

motivirajoči pomen: 'kar napoveduje ali kaže stanje ali nakazuje razvoj česa';

motivirani pomen: 'grafični element, ki kaže trenutni položaj na zaslonu'.

Povezovalna pomenska sestavina je oblika:

- *afna* (podobnost viseči opici):

motivirajoči pomen: 'opica';

motivirani pomen: 'znak @, ki v elektronskem naslovu ločuje prejemnika od imena domene';

- *meni /menu* (oblika seznama):

motivirajoči pomen: 'seznam jedi za kosilo ali večerjo';

motivirani pomen: 'ukazi, ki jih program nudi na izbiro uporabniku'.

Povezovalni pomenski sestavini sta funkcija in oblika:

- *zavihek* (oblika zavihanega, funkcija ločevanja od celote):

motivirajoča pomen in podpomen: 'sprednji, zavihani del ovratnika pri plašču, suknjiču' // 'navadno robni del česa sploh';

motivirani pomen: 'del pogovornega okna, ki razdeli podatke na več kategorij, tako da se zmanjša skupna velikost okna'.

Asociativnost glede na lastnost:

- *piškotek* (majhen):

motivirajoči pomen: 'mali piškot';

motivirani pomen: 'podatek, ki ga na pobudo spletnega programa v uporabnikovem računalniku spletni brskalnik shrani za poznejšo rabo';

- *pirat* (kradljiv):

motivirajoči pomen: 'morski ropar, razbojnik';

motivirani pomen: 'kdor si nezakonito prisvaja, razmnožuje izdelek elektronskega medija';

- *domov* (lastnost domačnosti v smislu osnovnega, izhodiščnega):

motivirajoči pomen: 'v domačo hišo, v svoje stanovanje';

motivirani pomen: 'ukaz, ki vodi na osnovno, izhodiščno stran'.

Lahko gre tudi za prenos s funkcije na lastnost:

- *priponka* (nekaj, kar spne v nekaj, kar je speto):

motivirajoči pomen: 'sponka – navadno manjša priprava za spenjanje';

motivirani pomen: 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu'.

5. 3. 2 Nove besedne zveze

S strukturnega vidika na področju spleta prevladujejo zveze iz levega pridevniškega prilastka in samostalniškega jedra (*elektronska pošta*), sledijo jim zveze iz desnega samostalniškega prilastka in samostalniškega jedra (*stopnja odboja*), zveze z dvema pridevniškima prilastkoma (*odvisni spletni naslov, internetna izmenjevalna točka, elektronski poštni predal*) in predložne zveze (*aplikacija/gostovanje v oblaku, video na zahtevo, napajanje iz omrežja*).

Pri pomensko novih besednih zvezah »nova skladiškopomenska kombinacija besed spremeni pomenskosestavinsko zgradbo ene ali več vključenih besed in s tem povzroči določeno stopnjo pomenske trdnosti oz. zlitosti v smeri leksikalizacije, največkrat v smislu skupa ali sklopa« (Žele 2004, 142), kar poteka z metonimizacijo ali metaforizacijo v jedru ali prilastku besedne zveze, npr.: *mrtvi/živi dokument, hitri dostop, dinamična spletna stran, arhitektura domene*, pri čemer je pogost metaforični pomenski prenos pri pridevnikih barve v prilastku: *črni seznam, črna/bela/siva optimizacija*.

Ko besednozvezni pomen ostaja v okviru izhodiščnopomenske prepoznavnosti besednozveznih sestavin oz. le-te ne izkazujejo očitnega pomenskega prenosa, govorimo o sestavah,⁸ kot sta zvezi: *nezaželena pošta* in *poštni seznam*. Pri sestavah se pojavljajo tudi opisne besedne zveze denotatov, ki še niso oblikovali ustrežnejše izrazne podobe (v slovenskem jeziku), npr. *razvrstitev po padajočem vrstnem redu* (v angleščini je ta denotat izražen z besedno zvezo *backward sorte*).

Pri skupih nova kombinacija besednozveznih sestavin spremeni pomen vsaj ene sestavine v jedru ali prilastku, s tem dobi besedna zveza nov pomen; npr. *spletna varnost, spletni kriminal, spletni forum, spletno krmarjenje, spletno smetenje, spletna/internetna umetnost*,

---

⁸ Poimenovanja sestava, skup, sklop in zraslek je kot slovenske ustreznike ruskim poimenovanjem uvedel Jože Toporišič (v okviru frazeologije) v članku K izrazju in tipologiji slovenske frazeologije v *JiS*, 19/8 (1974).

napredno iskanje, nadzorna plošča, pogovorno okno, kjer prilastek spreminja pomen jedra oz. pomen celotne besedne zveze. Skupe dodatno določa obstoj dobesednega ustreznika oz. izrazna prekrivnost, ki se ohranja v razmerju med vsaj eno besedo (oz. morfemom) in njeno podstavno zvezo (Gantar 2007, 136), npr. *spletno krmarjenje* – ciljno usmerjeno iskanje na spletu, *napredno iskanje* – iskanje z uporabo kriterijev, *spletna varnost* – manjša izpostavljenost zlonamerni programski opremi na spletu.

Sklopi so višja stopnja pomenske povezanosti, posledična je tudi pomenska nepredvidljivost, kar lahko zasledimo v besednih zvezah tipa *hitra stran* ('spletna aplikacija, ki omogoča enostavno izdelavo in urejanje spletnih strani'), *trda povezava* ('povezava, ki omogoča, da datoteke z različnimi imeni in na različnih lokacijah kažejo isto vsebino'), *gostovanje v oblaku* ('spletno gostovanje v virtualnem strežniku') in *stopnja odboja* ('delež uporabnikov, ki so spletno mesto zapustili takoj po prihodu in niso klikali po spletnih straneh mesta'), pri katerih so prepoznavni pomenski prenosi na ravni metonimije in metafore.

Opazen je porast tvorjenja besednih zvez za vršilce ali nosilce dejanj s pridevnikom spletni ali internetni: *spletni/internetni novinar, spletni svetovalec, spletni/internetni trgovec, spletni/internetni kupec, spletni potrošnik, spletni analitik, spletni/internetni strokovnjak, spletni anonimnež, spletni/internetni milijonar*, ki specializirajo njihovo mesto delovanja.

V smer pomenskega oženja (zaradi vezave) gredo zveze z glagoli, za katere je značilna širša terminološka raba, npr.: *indeksirati spletno stran* in *optimirati/optimizirati spletno stran*.

6. Vpliv tujih jezikov

Posledice hitrega razvoja spleta se kažejo v velikem deležu tujejezičnih poimenovanj, predvsem angleških. Tuji jeziki so pomemben vir poimenovanj nove predmetnosti/pojavnosti, ko se le-ta ne oblikujejo v lastnem jezikovnem sistemu. Ob tujem izrazu se po prevzetju velikokrat tvorijo slovenske ustreznice, kar kaže na suverenost in aktualnost jezika prejemnika. Prevzemanje in raba tujih izrazov namesto že obstoječih domačih (npr. *link* namesto *povezave*) kaže na višje vrednotenje (v tem primeru) anglicizmov, saj se nekaterim še vedno zdijo prestižnejši, njihovi govorniki pa bolj razgledani.

6.1 Izraženo prevzemanje⁹

Tuj izraz gre lahko po poti slovenjenja, kar pomeni, da se začne prilagajati slovenskemu jezikovnemu sistemu (*google: googlati – guglati*), lahko pa se namesto tujke oblikuje slovensko poimenovanje (*brskati*). Slovenske in prevzete besede lahko živijo v sožitju in se enakovredno pojavljajo (*e-mail – e-pošta*) ali začne ena izpodrivati drugo in začne prevladovati (slovensko *brskati* namesto *googlati/guglati* ali iz angleščine *portal* namesto slovenskih *dveri*).

S stališča slovenskega jezika ločimo več stopenj pri prevzemanju besedja (Bokal 2010, 116):

- pojav prevzete besede, ki je najpogosteje citatna,
- prilagajanje glasovnim zakonom slovenščine,
- pisno prilagajanje,
- besedotvorno preoblikovanje,
- morebiten pojav slovenskih sopomenk oz. dvojnic in
- posledična opustitev prevzete besede oz. uveljavitev najprimernejšega izraza.

Kot citatne besede¹⁰ so se tako pojavile *peer to peer, online, offline, podcast, phishing, spam, junk mail, torrent, wiki, tag, forward, google* in *cookie*. Nekatere od teh so se preoblikovale v polcitate,¹¹ npr.: 1) *Uporabniki objavljajo v izbranih kategorijah novice, video posnetke in*

---

⁹ Prevzemanje delim na izraženo in zakrito po tipologiji A. Vidovič Muhe, ki sem jo predstavila v shemi v poglavju Poimenovalne možnosti v jeziku.

¹⁰ Pri citatih se v jeziku prejemniku ohrani celovitost izraza iz jezika, iz katerega se prevzema (Vidovič Muha 2007, 406).

¹¹ Polcitatatnost je črkovna, lahko tudi glasovna, ohranjenost tujega izraza, oblikoslovni in lahko tudi besedotvorni morfemi pa so že v jeziku prejemniku (prav tam).

podcaste, ki jim dodelijo opis, url naslov ključne besede (zaznamke). 2) Dne, 10. 12. 2010 smo zaznali poskus t. i. *phishinga* pri uporabi spletne banke Abanet. 3) Gledano s stališča podjetja je, vsaj kar se tiče *spama*, največja posamezna nevarnost zagotovo izraba lastnega poštnega strežnika s strani neprivdipravov. 4) Nalepka proti *junk mailom*. Med polcitati so pogosti še: *chatati*, *ircati*, *surfati* in *(po)googlati*, ki je nastal s poobčnobesedenjem lastnega imena podjetja Google (prav tako tudi *tvitati* iz Twitter in wi-fi povezava iz Wi-Fi Alliance).

Glasovna in pravopisna prilagoditev ter oblikovanje enot besedne družine kažejo na sistemsko prevzetost izraza.¹² Od zgoraj naštetih primerov so se sistemsko prilagodili: *viki* (<*wiki*), *forvardirati* (<*forward*), *guglati* (<*googlati*<*google*), *srfati* (<*surfati*), *kuki* (<*cookie*). Poleg teh tudi pogosta *hekati* in *tvitati*.

Velikokrat se poleg prevzetega izraza začnejo pojavljati slovenske ustreznice, ki so načeloma uspešnejše, če prevzeti izraz še ni oblikoval besedne družine, kot sta npr.: *blog*, *bloganje*, *blogati*, *blogger* in *tvit*, *tvitati*, *tvitanje*, *tviteraš*, kjer so slovenske ustreznice *spletni dnevnik* in po poenobesedenju *spletnik* (namesto *bloga*) ter *čivkati* (namesto *tvitati*) rabljene redkeje. Zanimivo je, da so se vzporedno razvile kar tri besedne družine za isto pojavnost/predmetnost (pregledovanje spletnih strani); 1) *brskati*, *brskanje*, *brskalnik*, *brskalec*; 2) *google*, *googlati/guglati*, *googlanje/guglanje*, *guglar* in 3) *surfanje/srfanje*, *surfati/srfati*, *surfar/surfer/srfar*, pri čemer je spodbudno, da slovenske ustreznice prevladujejo v rabi.

Vpliv angleščine se kaže tudi pri besednih zvezah, pri katerih je lahko prevzeto jedro (*spletni phishing*) ali določilo besedne zveze (*mesh omrežje*).

6.2 Zakrito prevzemanje

Dobesedno prevedene tujke oz. kalki so leksemi, ki pridobijo le zvočno podomačen izraz, notranja pomenska struktura pojma pa je neprilagojena jeziku prejemniku (Bokal 2010, 144). Na področju spleta lahko beležimo veliko število pomenskih kalkov¹³ iz angleščine t. i. globalizmov, ki so neke vrste mednarodne ali globalne metafore¹⁴ (kar dokazujejo tudi opisani

---

¹² Sistemsko prevzetost A. Vidovič Muha definira kot vključitev v formalni (tudi glasovno-črkovni) sistem jezika prejemnika (2007, 406).

¹³ Kalke A. Vidovič Muha deli na denotativne (brez denotata v jeziku prejemniku), to so bili izvorno pojmi iz računalništva, in pomenske kalke, kjer gre za ohranitev izbire pomenskih sestavin jezika, iz katerega se prevzema (prav tam).

¹⁴ Izraz sem si izposodila iz članka A. Žele (2010, 129).

postopki njihove metaforizacije pri poglavju Širjenje in oženje pomena): *povezava* (<link), *rudarjenje spleta* (<web mining), *uporabniško ime* (<user name), *gostovanje* (<hosting), *piratstvo* (<piracy), *priponka* (<attachment), *zadetek* (<hit), *seme* (<seed), *pogled* (<view) itd.

Zanimiv je prevod *ribarjenje* iz *phishing* (ki v angleščini ne pomeni ribarjenja, temveč je beseda izvorno tvorjena kot termin v pomenu 'socialni inženiring z uporabo elektronskih komunikacij'), nastal verjetno zaradi podobne izgovorjave angleške besede fishing.

Kot globalizmi se pojavljajo tudi kratice z angleško skladijsko podstavo, npr.: *WWW* (*Word Wide Web*), *HTML* (*Hypertext Markup Language*), *ISDN* (*Integrated Services Digital Network*) in *IP* (*Internet Protocol*).

6.3 Dvojnice

Posledica prevzemanja je tudi pojavitev dvojníc, trojníc ali celo več izrazov za isti denotat. Več izrazov se na področju spleta oblikuje glede na razmerje tuje – domače: *administrator* – *skrbnik*, *spletar*; *Explorer* – *brkljalnik*, *brskalnik*; *dotcom* – *pikakom*; *peer to peer*, *P2P* – *vsak z vsakim*; *spletni forum* – *razpravljalnica*; *forvardirati* – *preposlati*; *wiki/viki* – *hitra stran*; *phishing* – *ribarjenje*, *zvačljanje*; *tag* – *značka*; *afna*, *at* – *pri*.

Več izrazov se pojavi tudi, ko se predlagana slovenska ustreznica ne ustali, tedaj se dvojnice (trojnice, ...) oblikujejo toliko časa, dokler se ne tvori najprimernejši izraz, ki je splošno sprejet (Oter 2001, 20), kar lahko opazujemo na primerih *nezaželene pošte*: *vsiljena pošta* – *nadležna pošta* – *spletno smetje* – *elektronsko smetje* – *e-smetje* – *e-slama* in *priponke*: *pripetek* – *priloga* – *pripona*.

6.4 Prevzemanje vzorca tvorbe

Poleg aktualnega besedja je viden vpliv angleščine tudi v besedotvorju, kar izkazuje nove pogojno imenovane e-tvorjenke.¹⁵ To so nesistemske tvorjenke z enoglasovnim krnom, npr.: *e-mail*, *e-pošta*, *e-naslov*, *e-poslovanje*, *e-šola*, *e-knjiga*, *e-bančništvo*, *e-ministrstvo* idr. Zaradi pogostnosti pojava postajajo tovrstne zloženke besedotvorno predvidljive, saj imajo ustaljeno skladijsko podstavo – podstava morfema *e-* je *elektronski* (*e-pošta* < Spo: elektronska pošta; *e-nakup* < Spo: elektronski nakup).

---

¹⁵ Več o nesistemske tvorbi in posledično pogojni oznaki e-tvorjenka piše N. Logar v članku Nove tehnologije in nekateri nesistemske besedotvorni postopki (2004).

Poleg morfema e- se pojavljajo še morfema m- v pomenu 'mobilni' (*m-poslovanje*, *m-bančništvo*, *m-prodaja*) in i- v pomenu 'informativni' (*iprogramček*). N. Logar ugotavlja, da ima morfem e- v teh tvorjenkah preneseni pomen, saj se ne nanaša več na elektrone in elektriko, temveč na računalnik (npr. *e-slovar*, *e-verzija*) ali internet (*e-razglednica*, *e-pismenost*) ali informacije (*e-ministrstvo*, *e-vladni*) (2004, 122–23).

H. Dobrovoljc in N. Jakop opozarjata na predponski obrazili e- in i- pri stvarnih lastnih imenih (pišeta se brez vezaja), npr. *eVsebine*, *eZdravstvo* *iSlovar*, *iGoogle*. Take novotvorjenke tudi normativno obravnavata in opozorita, da se predponski obrazili e- in i- pišeta z malo začetnico tudi, če sta v besedi, ki začenja poved, pri čemer se razlikujeta od t. i. e-tvorjenk, saj se le-te lahko pišejo z veliko ali malo začetnico (2011, 88–89).

7. Povzetek

V diplomski nalogi sem obravnavala leksiko, ki se tvori in prevzema (predvsem iz angleščine) na področju spleta zadnji dve desetletji. Prvi je nekaj te leksike uvrstil v slovar aktualni *SP*, ki pa ima marsikje nejasne in zavajajoče razlage, prva obširnejša uslovarjenost leksike s področja spleta pa je v *SNB*. Na področju spleta zaradi naglega razvoja skoraj dnevno nastaja nova leksika, zato ni presenetljivo, da tudi v *SNB* nekateri leksemi niso bili zajeti.

Za razvoj jezika in njegovo funkcionalnost je pomembna leksikalizacija nove predmetnosti/pojavnosti, čemur služita besedotvorje in pomenotvorje. Najpogosteje zastopan pomenotvorni postopek pri leksiki s področja spleta je metaforizacija, sledi ji metonimizacija. Pri leksikalizirani metafori gre za vnašanje novih pomenskih sestavin, v metaforičnem pomenu se pojavi nova UPS, ki asociira na motivirajoči denotat. Po takem postopku so nastale (terminološke) metafore, kot so: *forum*, *gostovanje*, *portal*, *afna*, *zavihek*, *piškotek*, *pirat*, *priponka* itd. Pri metonimizaciji v pomen tudi vstopa nova UPS, vendar se ostale pomenske sestavine ohranijo na ravni RPS. Tako smo v nabor leksike dobili *klepet*, *profil*, *prenos* itd.

Veliko izrazov je prehajalo na področje spleta s procesom terminologizacije, kar pomeni, da se je oblikoval termin z izrazom, ki je del splošne leksike, npr. *splet*, (*spletna*) *stran*, *kazalec*, *račun*, *povezava* itd. Pri terminologizaciji lahko na področju spleta govorimo tudi o t. i. širši terminologizaciji, saj se dogaja, da se leksemi, kot so *ikona*, *skript* in *indeksacija*, pojavljajo tudi v drugih, celo nesorodnih strokah. Obraten proces se imenuje determinologizacija, kjer denotat in izraz prehajata na področje splošne leksike, pri čemer prihaja do določenih pomenskih premikov, kot lahko to opazujemo pri leksemu *internet*.

Zaradi jezikovne ekonomičnosti določeno že ustaljeno besedje širi ali oži svoj pomen/pomenje in pri tem še neaktualizirane vsebinske lastnosti oblikuje v nove pomene ali jih zaradi nerabe ukinja. Tak primer je leksem *pasica*, ki se v izhodiščnem pomenu ne rabi več, temveč prevladuje raba s področja spleta in oglaševanja. Raba leksemov v novih pomenih je (na področju spleta) pogosto bolj zastopana (kot raba v osnovnih, izhodiščnih pomenih), to vidimo pri *iskalniku*, *afni*, in *forumu*, ali pa oba pomena nastopata enakovredno, kot je to pri leksemih *piškotek*, *zadetek*, *domena*, *mapa*.

Pomensko oženje lahko spremljamo pri tvorbi besednih zvez, ki so glede na stopnjo pomenske trdnosti oz. zlitosti najpogosteje skupi ali sestave. Pri skupih nova besedna

kombinacija spremeni pomen vsaj ene sestavine besedne zveze, s tem se tvori novi pomen, npr. pri besednih zvezah *spletna varnost*, *spletno krmarjenje*, *napredno iskanje*, *pogovorno okno* itd. Sklopi so pomensko nepredvidljivi, kar dokažejo besedne zveze: *hitra stran*, *trda povezava*, *stopnja odboja*, kjer iz posameznih sestavin ne moremo sklepati o besednozveznem pomenu. Pri leksiki s področja spleta je opazen porast besednih zvez za vršilce/nosilce dejanj s pridevnikom spletni – *spletni novinar*, *spletni svetovalec*, *spletni analitik*, *spletni milijonar* itd.

Veliko je tujejezičnih poimenovanj, predvsem angleških. Najprej v slovenščino vstopijo v citatni obliki, npr. *online*, *forward*, *cookie*, nato lahko gredo tuji izrazi po poti slovenjenja in se začnejo prilagajati slovenskemu jezikovnemu sistemu, postanejo najprej polcitati, npr. *chatati*, *surfati*, *googlati*, nato pa se sistemsko prilagodijo slovenskemu jeziku, kot npr. *kuki*, *viki*, *tvitati*. Namesto tuje besede se lahko oblikuje tudi slovensko poimenovanje, ki lahko izpodrine prevzeto besedo, se pojavlja enakovredno ali v manjši meri. Slovenski tvorjeni izrazi so *brskati*, *e-pošta*, *spletni dnevnik* itd.

Na področju spleta lahko beležimo več zakritega prevzemanja – t. i. kalkov iz angleščine, ki so neke vrste globalne metafore, med katere lahko uvrščamo tudi kratice z angleško skladijsko podstavo. Primeri kalkov iz angleščine: *povezava*, *rudarjenje spleta*, *uporabniško ime*, *zadetek*, *seme*, *WWW*, *IP* itd. Vpliv angleščine je viden tudi v besedotvorju pri t. i. e-tvorjenkah, kjer ima morfem e- v tvorjenkah preneseni pomen, saj se nanaša na računalnik/internet/informacije. Take zloženke so besedotvorno predvidljive, saj imajo ustaljeno skladijsko podstavo (e- < elektronski).

8. Viri in literatura

Ljudmila BOKAL: Prevezemanje glede na vrste. *Terminologija in sodobna terminografija* (ur. N. Ledinek, M. Žagar Karer, M. Humar) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009. [Elektronska izdaja 2010.] 111–123.

– – Terminologizacija publicističnega besedila. *Razvoj slovenskega strokovnega jezika*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2007 (Obdobja 24). 87–98.

Korpus slovenskega jezika *Gigafida*. Dostopno na: <http://demo.gigafida.net/>.

Eva KOŠAK: Marko Snoj: Slovenec rad poseže po pravopisu, ko mu zmanjka orožja. Dostopno na: <http://www.rtv slo.si/kultura/knjige/marko-snoj-slovenec-rad-poseze-po-pravopisu-ko-mu-zmanjka-orozja/303288>.

Nataša LOGAR BERGINC: Nove tehnologije in nekateri nesistemske besedotvorni postopki. *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2004 (Obdobja 22). 121–132.

– – Računalniško izrazje v Slovenskem pravopisu 2001. *Slavistična revija* 51/2 (2003). 135–138.

Helena DOBROVOLJC in Nataša JAKOP: *Sodobni pravopisni priročnik – med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011. 88–89.

Matija DROBNIČ, David PAHOR idr.: *Leksikon računalništva in informatike*. Ljubljana: Založba Pasadena, 2002. 173–179.

Polona GANTAR: (Slovenska) leksika med leksikonom in slovnico. *Jezik in slovstvo* 53/5 (2008). 19–35.

Mija OTER: *Slovensko računalniško izrazje*. Diplomsko delo. Ljubljana, 2001.

Slovar novejšega besedja slovenskega jezika. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2012.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Amebis, 2006. [CD-ROM.]

Slovenski pravopis. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, Anebis, 2003. [CD-ROM.]

Nada ŠABEC: Vpliv angleščine na slovenščino: leksikalni in pravopisni vidiki. *Besedje slovenskega jezika* (ur. J. Čeh, M. Jesenšek, B. Rajh). Maribor: Slavistično društvo, 2007. 316–324.

Terminološki slovar informatike *iSlovar*. Dostopno na: <http://www.islovar.org/>.

Vasja VEHOVAR (ur.): *RIS – Raba interneta v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2002–2008. Dostopno na: <http://www.ris.org/>.

Ada VIDOVIČ MUHA: *Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2000.

– – Izrazno-pomenska tipologija poimenovanj. *Slavistična revija* 55/1–2 (2007). 399–408.

Mojca ŽAGAR: Determinologizacija v splošnih in terminoloških slovarjih. *Razvoj slovenskega strokovnega jezika* (ur. I. Orel). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2007 (Obdobja 24). 599–609.

Andreja ŽELE: Aktualizacijsko širjenje/ožjenje pomenja ustaljenega besedja kot odraz besedilne različnofunkcijskosti. *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2004 (Obdobja 22). 133–148.

– – Današnja leksika med sistemom in aktualno rabo. *Besedje slovenskega jezika* (ur. J. Čeh, M. Jesenšek, B. Rajh). Maribor: Slavistično društvo, 2007. 12–20.

– – Enojezični slovarji – sledenje pomenskosti besed oz. kaj in kako pravi raba. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike / The Infrastructure of the Slovene Language and Slovene Studies*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2009 (Obdobja 28). 457–461.

– – Pomenotvorne možnosti z vidika /de/terminologizacije (v slovenščini). *Terminologija in sodobna terminografija* (ur. N. Ledinek, M. Žagar Karer, M. Humar). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009. [Elektronska izdaja 2010.] 125–139.

9. Priloga: nabor leksike za analizo

Podčrtani leksemi niso bili navedeni kot primeri v diplomski nalogi.

9.1 Leksemi iz *Slovarja novejšega besedja slovenskega jezika*

1. *Administrator* rač. 'kdor upravlja računalniški sistem ali spletni forum',
2. *administriranje* rač. 'upravljanje računalniškega sistema ali spletnega foruma',
3. *administrirati* rač. 'upravljanje računalniškega sistema ali spletnega foruma',
4. *afna* 'znak v obliki obkrožene črke a, ki v naslovu elektronske pošte ločuje prejemnika od imena domene',
5. *blog* 'spletno mesto, na katerem avtorji s pomočjo vmesnika objavljajo besedila, slike, posnetke, bralci pa imajo navadno možnost komentiranja',
6. *bloganje* 'pisanje bloga',
7. *blogati* 'pisati blog',
8. *bloger* 'pisec bloga',
9. *brkljalnik* 'program za pregledovanje strani na svetovnem spletu',
10. *brskalec* 'kdor pregleduje strani na svetovnem spletu',
11. *brskalnik* 'program za pregledovanje strani na svetovnem spletu',
12. *brskanje* 'pregledovanje strani na svetovnem spletu',
13. *brskati* 'pregledovati strani na svetovnem spletu',
14. *chat* 'sinhrona komunikacija med uporabniki interneta',
15. *chatanje* 'sinhrona komunikacija med uporabniki interneta',
16. *chatati* 'pogovarjati se prek internetne storitve, ki omogoča sinhrono komunikacijo med uporabniki interneta',
17. *coockie* 'podatek o uporabniku, ki ga spletni brskalnik shrani na računalniku ali drugi elektronski napravi za možnost nadaljnje uporabe',
18. *časovnica* 'delovno polje v računalniškem programu za obdelavo videa, kjer so v časovnem zaporedju razvrščeni slikovni in zvočni posnetki',
19. *čvekalnica* rač. žarg. 'internetna storitev, ki omogoča sočasno komunikacijo med uporabniki',
20. *domača stran* rač. 'spletna stran z vsebino določene osebe, podjetja',
21. *dotcom* 'internetno podjetje s končnico .com',

22. *e-mail* '1. sistem za pošiljanje sporočil med uporabniki računalnikov ali drugih elektronskih naprav, povezanih v omrežja; 2. kar se pošlje, prejme po tem sistemu',
23. *e-naslov* 'naslov za pošiljanje in sprejemanje elektronske pošte, sestavljen iz standardiziranega zapisa',
24. *e-pošta* '1. sistem za pošiljanje sporočil med uporabniki računalnikov ali drugih elektronskih naprav, povezanih v omrežja; 2. kar se pošlje, prejme po tem sistemu',
25. *e-šola* 'šola, ki poleg svoje ostale dejavnosti izvaja še program računalniškega opismenjevanja, omogoča dostop do interneta, uporabo e-pošte in drugih stvari',
26. *elektronska pošta* '1. sistem za pošiljanje sporočil med uporabniki računalnikov ali drugih elektronskih naprav, povezanih v omrežja; 2. kar se pošlje, prejme po tem sistemu',
27. *elektronski naslov* 'naslov za pošiljanje in sprejemanje elektronske pošte, sestavljen iz standardiziranega zapisa',
28. *forum* 'spletno mesto, na katerem lahko uporabniki v obliki pisnega pogovora razpravljajo',
29. *forvardirati* pog. 'poslati prejeto elektronsko poštno sporočilo na enega ali več drugih elektronskih poštnih naslovov',
30. *fotogalerija* 'spletna stran s posnetki kakega dogodka, osebe, kraja in komentarji',
31. *googlanje/guglanje* 'iskanje informacij na spletu s spletnim iskalnikom Google',
32. *googlati/guglati* 'iskati informacije na spletu s spletnim iskalnikom Google',
33. *gostovanje* 'uporaba mobilnega telefona zunaj področja dosega domačega operaterja, navadno v tujini',
34. *hekanje* pog. 'vdiranje v tuje računalniške sisteme in povzročanje škode, zlasti spreminjanje, prisvajanje podatkov',
35. *hekati* 'vdirati v tuje računalniške sisteme in povzročanje škode, zlasti spreminjanje, prisvajanje podatkov',
36. *heker* '1. kdor vdira v tuje računalniške sisteme; 2. kdor z navdušenjem spreminja programsko opremo',
37. *hekerstvo* 'pojavljanje hekerjev in njihova dejavnost',
38. *hiperpovezava* 'element računalniškega dokumenta, ki omogoča premik v drug dokument ali na drugo mesto v istem dokumentu',
39. *HTML* 'računalniški jezik za izdelavo, oblikovanje dokumentov, zlasti spletnih strani'
40. *ikona* rač. 'grafični lik na zaslonu (elektronske) naprave, s katero se požene program, izvede določena funkcija, nastavitev, izbira',

41. *indeksacija* ekon. 'ureditev vrednostnih razmerij, izraženih z indeksi tako, da sprememba enega pogojuje spremembo drugega',
42. *internet* '1. svetovno računalniško omrežje, ki s pomočjo posebne strojne in programske opreme uporabnikom omogoča izmenjevanje medijskih vsebin; 2. svetovni sistem medijskih vsebin, besednih, zvočnih, filmskih, ki so med seboj povezane z nadpovezavami',
43. *internetnik* 'uporabnik interneta',
44. *internetovec* 'uporabnik interneta',
45. *intranet* rač. 'računalniško omrežje za prenos informacij, podatkov znotraj kake organizacije',
46. *ircati* 'komunicirati preko programa Irc',
47. *ISDN* 'digitalno omrežje za prenos zvoka in podatkov po telefonskem kanalu',
48. *iskalnik* rač. '1. spletna stran ali polje na spletni strani za iskanje informacij, spletnih strani; 2. program, ki na internetu, računalniku najde iskane informacije, podatke',
49. *izbirnik* 'na zaslonu prikazan seznam možnosti, ki so uporabnikom na voljo pri upravljanju elektronskih naprav, navadno računalnika, telefona, televizije',
50. *junk mail* 'vsiljena elektronska pošta, ki je poslana velikemu številu naslovnikov in ki jo sestavljajo predvsem reklamni oglasi',
51. *klepet* 'storitev interneta, ki omogoča uporabnikom skupinsko pošiljanje in sprejemanje besedilnih sporočil v internetni klepetalnici',
52. *kuki* 'podatek o uporabniku, ki ga spletni brskalnik shrani na računalniku ali drugi elektronski napravi za možnost nadaljnje uporabe',
53. *link* pog. 'element računalniškega dokumenta, ki omogoča premik v drug dokument ali na drugo mesto v istem dokumentu',
54. *logirati se* pog. 'podatke, navadno uporabniško ime in geslo, s katerimi je mogoče dostopati do uporabniškega računa, računalnika, spletne strani, sistema',
55. *mapa* 'seznam s podatki o datotekah, navadno shranjen na disku računalnika',
56. *meni/menu* 'na zaslonu prikazan seznam možnosti, ki so uporabniku na voljo pri upravljanju elektronskih naprav, navadno računalnika, telefona, televizije',
57. *nadpovezava* 'elementa računalniškega dokumenta, ki omogoča premik v drug dokument ali na drugo mesto v istem dokumentu',
58. *napredno iskanje* 'ena od možnosti računalniškega iskanja podatkov, ki ustrezajo specifičnim, navadno sproti določenim iskalnim kriterijem',

59. *net* pog. 'svetovno računalniško omrežje, ki s pomočjo posebne strojne in programske opreme uporabnikom omogoča izmenjevanje medijskih vsebin, besednih, zvočnih in filmskih',
60. *netart* pog. 'umetnost, ki izrablja možnosti, ki jih daje svetovni splet',
61. *nezaželena pošta* 'vsiljena elektronska pošta, ki je poslana velikemu številu naslovnikom in ki jo sestavljajo predvsem reklamni oglasi',
62. *offline* 'ki je brez povezave z računalnikom, računalniškim omrežjem, navadno internetom',
63. *omrežje* 'strežniki in osebni računalniki, povezani s posebno strojno in programsko opremo',
64. *online* '1. ki je povezan z računalniškim omrežjem, navadno internetom; 2. ki je dostopen na računalniškem omrežju, navadno internetu',
65. *optimirati* 'narediti, da postane kaj glede na dane možnosti najugodnejše, najboljše',
66. *orodje* 'program, ki omogoča izvajanje računalniških operacij, navadno ustvarjanje, prirejanje kakega drugega programa',
67. *peer to peer* 'ki se nanaša na omrežje, sistem enakovrednih računalnikov, zlasti za izmenjevanje datotek, ki jih vsak uporabnik deli z vsakim drugim',
68. *pasica* 'oglas v tiskanem ali elektronskem mediju, navadno na stalnem mestu v obliki majhnega pravokotnika',
69. *phishing* 'nezakonita pridobitev spletnih gesel in osebnih podatkov, ki se navadno doseže s preusmeritvijo uporabnikov na ponarejene spletne strani',
70. *pikakom* pog. 'internetno, spletno podjetje',
71. *pirat* 'kdor si nezakonito prisvoja, razmnožuje izdelek elektronskega medija za osebno rabo ali širjenje, prodajo',
72. *piškotek* 'podatek o uporabniku, ki ga spletni brskalnik shrani na računalniku ali drugi elektronski napravi za možnost nadaljnje uporabe',
73. *podcast* 'zvočna datoteka ali videodatoteka, ki se samodejno naloži na računalnik naročnika takoj, ko je objavljena na spletu',
74. *pogled* 'način prikazovanja podatkov na zaslonu',
75. *pogooglati* '1. poiskati informacije na spletu s spletnim iskalnikom; 2. krajši čas iskati informacije na spletu s spletnim iskalnikom',
76. *portal* 'spletna stran, ki nam na pregleden način združuje dostop do različnih informacij in storitev',

77. *povezava* '1. možnost izmenjevanja informacij med elektronskimi napravami in 2. element računalniškega omrežja, ki omogoča premik v drug dokument ali na drugo mesto v istem dokumentu',
78. *preposlati* 'poslati prejeto elektronsko pošto sporočilo na enega ali več drugih elektronskih poštnih naslovov',
79. *prenos podatkov* 'pošiljanje podatkov od oddajnika do sprejemnika po žičnih, radijskih, optičnih ali drugih medijih',
80. *pripetek* 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu',
81. *priponka* 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu',
82. *profil* 'identiteta z izbranimi podatki, s katero se posameznik izkazuje na socialnem omrežju',
83. *skript rač.* 'zaporedje ukazov v programskem jeziku, ki omogoča pravilno delovanje določenih programov, aplikacij',
84. *spam* 'vsiljena elektronska pošta, ki je poslana velikemu številu naslovnikov in ki jo sestavljajo predvsem reklamni oglasi',
85. *splet* 'svetovni sistem medijskih vsebin, ki so med seboj povezane z nadpovezavami',
86. *spletna/internetna umetnost* 'umetnost, ki izrablja možnosti, ki jih daje svetovni splet',
87. *spletna stran* 'mesto na spletu, na katerem so dostopne medijske, besedne, zvočne, filmske vsebine',
88. *spletni dnevnik* 'spletno mesto, na katerem avtorji s pomočjo preprostega vmesnika objavljajo besedila, slike, posnetke, bralci pa imajo navadno možnost komentiranja',
89. *stand by* 'ki je v stanju mirovanja, pripravljenosti',
90. *surfanje/srfanje* 'pregledovanje strani na svetovnem spletu',
91. *surfar/surfer/srfar* 'kdor pregleduje strani na svetovnem spletu',
92. *surfati/srfati* 'pregledovati strani na svetovnem spletu',
93. *tag* '1. osnovna enota računalniških označevalnih jezikov, navadno zapisana v lomljenih oklepajih; 2. niz znakov, ki označuje spletne vsebine in se uporablja predvsem za iskanje in prikaz teh vsebin',
94. *tvit* 'sporočilo na družabnem omrežju Twitter, dolgo največ 140 znakov',
95. *tvitanje* 'dejavnost uporabnikov družabnega omrežja Twitter',
96. *tvitati* 'uporabljati družabno omrežje Twitter',
97. *tviteraš* 'uporabnik družabnega omrežja Twitter',

98. *uporabniško ime* 'zaporedje znakov, ki se rabi kot identifikacija uporabnika in ki skupaj z geslom omogoča dostop do računalniškega omrežja, elektronske pošte, spletnih storitev',
99. *zadetek* '1. rezultat iskanja, zlasti po internetu; 2. obisk spletne strani',
100. *zavihek* 'del pogovornega okna, ki omogoča dostop do dokumenta ali spletne strani znotraj istega pogovornega okna',
101. *značka* '1. osnovna enota računalniških označevalnih jezikov, navadno zapisana v lomljenih oklepajih; 2. niz znakov, ki označuje spletne vsebine in se uporablja predvsem za iskanje in prikaz teh vsebin'.

9.2 Leksemi, ki niso uvrščeni v *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*

102. *aplikacija v oblaku* 'računalniški program, ki je na voljo v spletnem okolju, do katerega dostopamo preko omrežja',
103. *arhitektura domene* 'načrt, ki ponazarja način povezovanja sestavnih delov domene',
104. *at* 'znak v obliki obkrožene črke a, ki v naslovu elektronske pošte ločuje prejemnika od imena domene',
105. *attachment* 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu',
106. *avatar* 'ikona, ki predstavlja uporabnika v virtualnem svetu',
107. *čivkati* 'objavljati na socialnem omrežju Twitter',
108. *bela optimizacija* 'optimizacija spletnih strani v skladu s pravili spletnih iskalnikov',
109. *siva optimizacija* 'optimizacija spletnih strani z rahlim kršenjem določenih pravil spletnih iskalnikov',
110. *črna optimizacija* 'optimizacija spletnih strani s kršenjem pravil spletnih iskalnikov',
111. *črni seznam* 'seznam elektronskih naslovov, ki jih uporabnik blokira',
112. *dinamična spletna stran* 'spletna stran, katere vsebina in videz se sproti posodablja in prilagaja uporabniku',
113. *domena* 'zapis, ki enoznačno določa napravo, uporabnika in omogoča uporabo storitve spletne strani, elektronske pošte',
114. *domov* 'ukaz, ki preusmerja na začetno/domačo spletno stran',

115. *e-bančništvo* 'bančne storitve na spletu',
116. *e-knjiga* 'knjiga, dostopna na spletu',
117. *e-ministrstvo* 'storitve v zvezi z ministrstvi, dostopne na spletu',
118. *e-poslovanje* 'poslovne poteze in odločitve, ki jih lahko izvajamo, sprejemamo na spletu',
119. *e-slama* 'nezaželena elektronska pošta',
120. *e-smetje* 'nezaželena elektronska pošta',
121. *Explorer* 'program za pregledovanje strani na svetovnem spletu',
122. *elektronski poštni predal* 's podatki opremljeno in zaščiteno mesto za oddajo in sprejem elektronske pošte',
123. *elektronsko smetje* 'nezaželena elektronska pošta',
124. *forward* 'ukaz za pošiljanje prejetega elektronskega poštnega sporočila na enega ali več drugih elektronskih poštnih naslovov',
125. *Google* 'ime spletnega iskalnika',
126. *gostovanje* 'objava spletnih strani na spletnem strežniku nekoga drugega',
127. *gostovanje v oblaku* 'objava spletnih strani na spletnem strežniku nekoga drugega z uporabo storitev t. i. oblaka',
128. *guglar* 'kdor pregleduje strani na svetovnem spletu',
129. *hit* '1. rezultat iskanja, zlasti po internetu; 2. obisk spletne strani',
130. *hitra stran* 'spletna aplikacija, ki omogoča enostavno izdelavo in urejanje spletnih strani',
131. *hitri dostop* 'mobilna tehnologija, namenjena povezovanju mobilnih naprav z internetom do 42 Mbit/s',
132. *hosting* 'objava spletnih strani na spletnem strežniku nekoga drugega',
133. *indeksirati spletno stran* 'narediti spletno stran tako, da jo spletni iskalnik razvrsti v svoje rezultate iskanja',
134. *internetna izmenjevalna točka* 'mesto na spletu, ki uporabnikom omogoča podatkovni promet med omrežji',
135. *IP* 'internetni protokol',
136. *izvoz podatkov* 'prenos podatkov, tako da jih prebere drug program',
137. *javni forum* 'forum, ki je namenjen kateremukoli uporabniku',
138. *kanal* 'medij, po katerem se prenašajo sporočila na določen način',
139. *košarica* 'seznam izbranih artiklov, namenjenih za nakup preko spletne trgovine',

140. licenca 'dovoljenje za uporabo, spreminjanje in razširjanje programske opreme',
141. *mesh omrežje* 'samodejno nastajajoče omrežje',
142. *mrtvi/živi dokument* 'dokument brez interaktivnih gradnikov/dokument, ki vsebuje take gradnike',
143. *nadležna pošta* 'nezaželena pošta',
144. *nadzorna plošča* 'računalniški program, ki se uporablja za spreminjanje nastavitev',
145. *napajanje iz omrežja* 'napajanje računalnika preko pretvornika',
146. oblak 'programske rešitve, računalniška okolja in informacijska infrastruktura, ki so na voljo kot storitve preko omrežja',
147. *oddaljeni dostop* 'dostop do naprave, ki jo bomo uporabljali, na daljavo',
148. odlogirati se 'izstop prijavljenega uporabnika s spletne strani, iz programa',
149. *odvisni spletni naslov* 'krajša oblika spletnega naslova, ki se lahko uporablja pri naslavljanju virov na istem strežniku',
150. ogled zgodovine 'vpogled v do določenega trenutka pregledane spletne strani'
151. *osvežiti (stran)* 'obnoviti prikaz podatkov na naslovu',
152. *P2P* 'ki se nanaša na omrežje, sistem enakovrednih računalnikov, zlasti za izmenjevanje datotek, ki jih vsak uporabnik deli z vsakim drugim',
153. *optimirati/optimizirati spletno stran* 'izboljšati spletno stran',
154. *piracy* 'nezakoniti načini razmnoževanja, distribucije in uporabe avtorsko zaščitene vsebine',
155. *pogovorno okno* 'podrejeno okno, s katerim proces sporoča uporabniku',
156. *poštni seznam* 'zbirni seznam elektronskih poštnih naslovov, na katere se prepošilja elektronska pošta',
157. *prenos* '1. podatki, ki se prenesejo z določenega mesta na spletu; 2. dejanje prenašanja podatkov',
158. *pri* 'znak v obliki obkrožene črke a, ki v naslovu elektronske pošte ločuje prejemnika od imena domene',
159. *priloga* 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu',
160. *pripona* 'elektronski dokument, priložen elektronskemu pismu',
161. *razpravljalnica* 'spletno mesto, na katerem lahko uporabniki v obliki pisnega pogovora razpravljajo',

162. *razvrstitev po padajočem vrstnem redu* 'način razvrščanja od največje do najmanjše vrednosti',
163. *ribarjenje* 'nezakonita pridobitev spletnih gesel in osebnih podatkov, ki se navadno doseže s preusmeritvijo uporabnikov na ponarejene spletne strani',
164. *rudarjenje spleta* 'odkrivanje vzorcev v podatkih na spletu, ki običajno sloni na statističnih metodah ali metodah strojnega učenja',
165. *seed* 'datoteka, ki jo je nekdo že v celoti prenesel na svoj računalnik in je dostopna tudi drugim',
166. *seja* 'začasna povezava med dvema računalnikoma',
167. *seme* 'datoteka, ki jo je nekdo že v celoti prenesel na svoj računalnik in je dostopna tudi drugim',
168. *skrbnik* 'kdor upravlja računalniški sistem ali spletni forum',
169. *spletar* 'kdor upravlja računalniški sistem ali spletni forum',
170. *spletnik* 'spletno mesto, na katerem avtorji s pomočjo vmesnika objavljajo besedila, slike, posnetke, bralci pa imajo navadno možnost komentiranja',
171. *spletni kazalec* 'grafični element, ki kaže trenutni položaj na zaslonu',
172. *spletni kriminal* 'kriminalna dejanja na spletu',
173. *spletni potrošnik* 'kdor nakupuje preko spleta',
174. *spletni svetovalec* 'kdor svetuje o spletu',
175. *spletno krmarjenje* 'postopek usmerjenega iskanja ali prehajanja med spletnimi viri',
176. *spletno smetenje* 'namerno prikrojjevanje vsebine spletnih strani in spletnih povezav',
177. *spletno smetje* 'nezaželena pošta',
178. *stopnja odboja* 'uporabniki, ki so spletno mesto zapustili, takoj po prihodu nanj',
179. *torrent* 'povezava, s katero prenesemo datoteko na računalnik',
180. *trda povezava* 'povezava, ki omogoča, da datoteke z različnimi imeni in na različnih lokacijah, kažejo isto vsebino',
181. *Twitter* 'ime spletnega mesta za objavljanje kratkih sporočil',
182. *user name* 'zaporedje znakov, ki se rabi kot identifikacija uporabnika in ki skupaj z geslom omogoča dostop do računalniškega omrežja, elektronske pošte, spletnih storitev',
183. *video na zahtevo* 'storitev, ki omogoča izbor in ogled videovsebin kadar koli',

184. *view* 'način prikazovanja podatkov na zaslonu',
185. *wiki* 'spletna aplikacija, ki omogoča enostavno izdelavo in urejanje spletnih strani',
186. *vsak z vsakim* 'ki se nanaša na omrežje, sistem enakovrednih računalnikov, zlasti za izmenjevanje datotek, ki jih vsak uporabnik deli z vsakim drugim',
187. *vsiljena pošta* 'nezaželena pošta',
188. *vtičnik* 'program, ki razširja funkcionalnost prvotnega programa',
189. *web mining* 'odkrivanje vzorcev v podatkih na spletu, ki običajno sloni na statističnih metodah ali metodah strojnega učenja',
190. *wi-fi* 'brezžično računalniško omrežje',
191. *wiki* 'spletna aplikacija, ki omogoča enostavno izdelavo in urejanje spletnih strani',
192. *zaznamek* 'označitev izbranega mesta v kaki strukturi',
193. *zaznamovati stran* 'označitev spletne strani za preprostejše in hitrejše dostopanje',
194. *zvajljanje* 'nezakonita pridobitev spletnih gesel in osebnih podatkov, ki se navadno doseže s preusmeritvijo uporabnikov na ponarejene spletne strani',
195. *WWW* 'svetovni splet'.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo in da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 26. 8. 2013

Duša Race